

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Καί στό ΜΑΘΗΜΑ αὐτό συνεχίζουμε τήν μελέτη τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ θέματος μέσα ἀπό θεατρικά ἔργα.

«ΤΡΟΒΑΤΟΡΕ» ὄπερα τοῦ Τζουζέπε Βέρντι.

Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐκτυλίσσεται στήν Ἰσπανία τόν 15ο αἰώνα. Ὁ Φεράντο, ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ τοῦ κόμη ντί Λούνα, βρίσκεται σέ αἶθουσα τοῦ παλατιοῦ τῆς Ἀλιαφέρια μέ ἀκόλουθους τοῦ κόμη. Τούς διηγείται τήν ἱστορία τῆς τσιγγάνας Ἀτσουτσένας. Ἡ μητέρα της εἶχε καεῖ στήν πυρά, ἐπειδή πίστευαν ὅτι εἶχε μαγέψει ἓνα παιδί τοῦ κόμη, πατέρα τοῦ σημερινοῦ ντί Λούνα. Γιά νά ἐκδικηθεῖ τόν θάνατο τῆς μητέρας της ἡ Ἀτσουτσένα ἀπήγαγε τό μωρό καί ἀργότερα βρῆκαν τόν μισοκαμένο σκελετό μωροῦ στόν τόπο ὅπου εἶχε καεῖ ἡ μητέρα της. Ὁ κόμης δέν πίστεψε ὅτι τό παιδί του, πού εἶχε ἀπαχθεῖ, εἶχε πράγματι πεθάνει καί ἀνέθεσε στόν ἄλλο γιό του, στόν σημερινό κόμη ντί Λούνα νά ἀναζητήσει τόν ἀδελφό του. Ἐκτοτε ὁ νέος κόμης ντί Λούνα ψάχνει νά βρεῖ τήν Ἀτσουτσένα πού ἔκλεψε τόν ἀδελφό του καί ἴσως τόν ἐσκότωσε. Ἡ ἀφήγηση τοῦ Φεράντο προκαλεῖ τρόπο στούς στρατιῶτες. Ὅλοι καταριοῦνται τήν μάγισσα.

Ἡ Λεονώρα, κυρία ἐπί τῶν τιμῶν τῆς πριγκήπισσας, κάνει βόλτα μέ τήν ἔμπιστή της Ἰνές στόν κήπο τοῦ παλατιοῦ. Πρίν ξεσπάσει ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχε ἐρωτευθεῖ ἓναν ἄγνωστο ἱππότη, πού ἐμφανίζεται ὡς τροβαδοῦρος (τροβατόρε). Ἀνησυχεῖ γιατί ἔχει πολύ καιρό νά τόν ἰδεῖ. Εἶναι βράδυ. Στόν κήπο βρίσκεται καί ἓνας ἄλλος θαυμαστής της, ὁ κόμης ντί Λούνα. Βλέποντας φῶς στό παράθυρο τῆς Λεονώρας, πού στό μεταξύ ἔχει ἐπιστρέψει στό διαμέρισμά της, κατευθύνεται πρὸς αὐτό. Τόν σταματᾷ ἡ σερενάτα τοῦ τροβαδοῦρου, πού ἀπό μακριά τραγουδᾷ στή Λεονώρα. Ἐκείνη κατεβαίνει στόν κήπο καί, νομίζοντας ὅτι εἶναι ὁ ἀγαπημένος της, πέφτει στήν ἀγκαλιά τοῦ κόμη. Ἀπό τήν ἐρωτική της ἐξομολόγηση μαθαίνει ὅτι ὁ τροβαδοῦρος εἶναι ὁ ἀντίζηλος του. Τό τραγούδι τοῦ τροβαδοῦρου βγάζει τήν Λεονώρα ἀπό τήν πλάνη. Πείθει τόν τροβαδοῦρο γιά τήν ἀγάπη της. Ὁ κόμης ὀργίζεται. Ὁ τροβαδοῦρος εἶναι ὁ ἐπαναστάτης Μανρίκο, ἀντίπαλός του στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Παρά τίς παρακλήσεις τῆς Λεονώρας οἱ δύο ἄντρες μονομαχοῦν. Ὁ Μανρίκο νικᾷ τόν κόμη, ἀλλά τοῦ χαρίζει τήν ζωή.

Σέ ὀρεινή τοποθεσία τῆς Βισκάγια ἡ Ἀτσουτσένα περιποιεῖται τά τραύματα τοῦ Μανρίκο πού πληγώθηκε σέ μάχη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ὁ Μανρίκο πιστεύει

ὅτι εἶναι μητέρα του. Ἡ Ἄτσουτσένα τραγουδᾷ μιὰ μπαλάντα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς μητέρας της. Γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ τὸν θάνατό της ἔριξε στὴ φωτιά, κατὰ λάθος, τὸ δικό της παιδί ἀντὶ τοῦ μωροῦ τοῦ κόμη ντὶ Λούνα. Ταραγμένος ὁ Μανρίκο τὴν διακόπτει. Ἐκείνη συνέρχεται ἀπὸ τὴν ἔκσταση καὶ τὸν βεβαιώνει ὅτι εἶναι ὁ γιὸς της. Μαθαίνοντας ὅτι ἡ Λεονώρα ἀποφάσισε νὰ μπεῖ σὲ μοναστήρι, ἐπειδὴ τὸν θεωροῦσε νεκρό, ὁ Μανρίκο σπεύδει νὰ τὴν συναντήσει.

Στὸ μοναστήρι φθάνει καὶ ὁ κόμης ἀποφασισμένος νὰ ἀπαγάγει τὴν Λεονώρα. Τὸν ἔχει προλάβει ὁ Μανρίκο. Γίνεται συμπλοκὴ μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων ομάδων. Οἱ ἠττημένοι ἄντρες τοῦ κόμη ὀπισθοχωροῦν, οἱ μοναχὲς πού συνόδευαν τὴν Λεονώρα τρέχουν στὸ μοναστήρι καὶ ὁ Μανρίκο τὴν παίρνει μαζί του.

Οἱ στρατιῶτες τοῦ κόμη ἐτοιμάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν στὸν πύργο τοῦ Μανρίκο. Γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσει πιὸ σκληρὰ ὁ ντὶ Λούνα ἀποφασίζει νὰ κάψει τὴν μητέρα του Ἄτσουτσένα, πού ἔχει συλλάβει, ἔξω ἀπὸ τὸν πύργο. Ὑποφέρει μὲ τὴν σκέψη ὅτι ἡ Λεονώρα βρίσκεται στὴν ἀγκαλιά τοῦ ἐχθροῦ του. Ἡ Ἄτσουτσένα καλεῖ τὸν Μανρίκο νὰ τὴν σώσει.

Μέσα στὸν πύργο Καστελόρ, ὁ Μανρίκο καὶ ἡ Λεονώρα ἐτοιμάζονται νὰ παντρευτοῦν. Ὁ Ρουῖς τους σταματᾷ ἀναγγέλοντας τους ὅτι ἡ Ἄτσουτσένα αἰχμαλωτίσθηκε καὶ ἐπίκειται ἡ θανάτωσή της στὴν πυρά. Ὁ Μανρίκο σπεύδει μὲ στρατιῶτες του νὰ σώσει τὴν μητέρα του.

Ὁ Μανρίκο συλλαμβάνεται κατὰ τὴν συμπλοκὴ καὶ φυλακίζεται μαζί μὲ τὴν Ἄτσουτσένα. Ἡ Λεονώρα, ἀποφασισμένη νὰ τὸν σώσει, ἔρχεται στὸν πύργο τοῦ κόμη. Συμφωνεῖ νὰ γίνῃ γυναίκα του μὲ ἀντάλλαγμα τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Μανρίκο. Ἐχει ὅμως ἀποφασίσει νὰ πάρει δηλητήριο γιὰ νὰ μὴν ἐκπληρώσει τὴν ὑπόσχεσή της.

Ἡ Λεονώρα ἔρχεται στὴ φυλακὴ γιὰ νὰ ἀπελευθερώσει τὸν Μανρίκο. Ἐκεῖνος τὴν ἀποκρούει νομίζοντας ὅτι τὸν ἔχει προδώσει γιὰ νὰ γίνῃ γυναίκα τοῦ ἐχθροῦ του. Δοκιμάζει τύψεις καὶ ὀδύνη ὅταν ἡ Λεονώρα πεθαίνει στὰ πόδια του, γιατί καταλαβαίνει τί ἔχει συμβεῖ. Ὁ κόμης διατάζει τοὺς ἀνθρώπους του νὰ καεῖ ὁ Μανρίκο καὶ ὑποχρεώνει τὴν Ἄτσουτσένα νὰ παρακολουθήσει τὸ ἀπάνθρωπο θέαμα. Καθὼς ὁ Μανρίκο πεθαίνει, ἡ Ἄτσουτσένα ἀποκαλύπτει στὸν κόμη ντὶ Λούνα ὅτι ἔκαψε τὸν ἀδελφό του πού εἶχε ἀπαχθεῖ καὶ ἀναζητοῦσε. Ἐτσι παίρνει ἐκδίκηση γιὰ τὸν θάνατο τῆς μητέρας της.

Τὸ κοινωνικοπολιτικὸ σύστημα τῆς χώρας καὶ τῆς ἐποχῆς (Ἰσπανία, φεουδαρχισμός), ἡ θρησκεία (Καθολικισμός) καὶ οἱ ἐπικρατοῦσες ἀντιλήψεις (προκαταλήψεις, μαγεία, φόβος-μῖσος γιὰ τίς μάγισσες) ἀποτελοῦν τὸ πλαίσιο ὅπου κινοῦνται τὰ πρόσωπα. Φυσικό εἶναι νὰ ἐπηρεάζονται. Τὰ πάθη τους σημαδεύουν τὴν ζωὴ τους. Ὁ εὐεργετημένος ντὶ Λούνα δὲν ἀνταποδίδει τὴν μεγαλοφυχία τοῦ Μανρίκο. Ἄθελά του γίνεται ὄργανο ἐκπληρώσεως τῆς ἐπιθυμίας τῆς Ἄτσουτσένας γιὰ ἐκδίκηση. Ὁ Μανρίκο ἐν ἄγνοια του δύο φορές ἀδικεῖ τὴν ἀφοσιωμένη σ' αὐτὸν Λεονώρα. Πιστὴ μέχρι θανάτου στὴν ἀγάπη της ἡ Λεονώρα.

«ΣΑΜΙΑ» κωμωδία του αρχαίου Έλληνα κωμωδιογράφου Μένανδρου.

Ὁ Δημέας, πλούσιος Ἀθηναῖος ἔμπορος, ἔχει υἱοθετήσει καί ἐπιμελῶς ἀναθρέψει τόν Μοσχίωνα. Ὁ νέος ἐρωτεύθηκε τήν κόρη τοῦ φτωχοῦ γείτονά τους Νικήρατος, Πλαγγόνα. Φοβούμενος ὅτι ὁ ψυχοπατέρας του δέν θά ἐνέκρινε τόν γάμο, ἐπειδή ἡ κοπέλα ἦταν φτωχή, ἔκρυβε τό αἶσθημά του. Κατά τήν ἀπουσία τοῦ πατέρα του σέ ἐμπορικό ταξίδι στόν Εὐξείνιο Πόντο - ἐπῆρε καί τόν Νικήρατο - σέ γιορτή τοῦ Ἄδωνη ὁ Μοσχίωνας κατέστησε ἔγκυο τήν Πλαγγόνα. Ὑποσχέθηκε νά τήν παντρευτεῖ ὅταν θά ἐπέστρεφε ὁ πατέρας του. Πρῖν ἐπιστρέψουν Δημέας καί Νικήρατος ἡ Πλαγγόνα γεννᾷ. Γεννᾷ ἐπίσης καί ἡ Σαμιώτισσα Χρυσίδα, παλλακίδα τοῦ Δημέα, καί τό μωρό πεθαίνει. Ὁ Μοσχίωνας σέ ἀμηχανία.

Ἡ Χρυσίδα δέχεται τήν πρόταση τοῦ Παρμένοντα, δούλου τοῦ Δημέα, νά πάρει τό μωρό τοῦ Μοσχίωνα καί τῆς Πλαγγόνας μέχρι νά παντρευτοῦν οἱ γονεῖς του.

Ἐπιστρέφουν στήν Ἀθήνα Δημέας καί Νικήρατος, ἔχουν συμφωνήσει νά παντρεύσουν Μοσχίωνα καί Πλαγγόνα. Ἐπιστρέφει ἀπό ἐξοχή ὁ Μοσχίωνας ἀποφασισμένος νά ζητήσει τήν ἔγκριση τοῦ πατέρα του γιά τόν γάμο του μέ τήν Πλαγγόνα. Ἀπροσδόκητα ὁ Δημέας δίνει τήν συγκατάθεσή του. Εἶναι ὅμως στενοχωρημένος ἐπειδή βρῆκε τήν Χρυσίδα μέ νόθο.

Ἐφθασε νά πιστέψει ὅτι τό μωρό ἦταν καρπός δικοῦ του σμιξίματος μέ τήν Χρυσίδα. Ἀπό τήν γριά παραμύνα τοῦ Μοσχίωνα ἀκοῦσε τυχαία ὅτι τό μωρό ἦταν τοῦ Μοσχίωνα. Ὑποψιάζεται ὅτι εἶναι τοῦ Μοσχίωνα καί τῆς Χρυσίδας. Ὁργισμένος διώχνει ἀπό τό σπίτι τήν Χρυσίδα καί τό μωρό. Ἡ παλλακίδα κλαίει, ἀλλά δέν ἀποκαλύπτει τό μυστικό τῶν δύο νέων. Τήν συμπονεῖ καί τήν παίρνει στό σπίτι του ὁ Νικήρατος.

Ὑπό ἄδικη ὑπόψια καί κατηγορία Μοσχίωνα καί Χρυσίδα δέν ἀποκαλύπτουν τήν ἀλήθεια. Δημέας καί Νικήρατος τελικά τήν μαθαίνουν. Ὁ Μοσχίωνας ἀναγκάζεται νά τήν ἀποκαλύψει στόν πατέρα του πού πείθεται ἀπό τήν πληροφορία τοῦ Νικήρατος: ἔπιασε τήν κόρη του Πλαγγόνα νά θηλάζει τό μωρό. Ὁ Δημέας ἡρεμεῖ καί ζητᾷ ἀπό τήν Χρυσίδα νά ἐπιστρέψει στό σπίτι. Ἡ ὀργή περνᾷ στόν Νικήρατο. Οἱ δύο ἡλικιωμένοι ἔρχονται στά χέρια. Ὁ Μοσχίωνας, θιγμένος, προσποιεῖται ὅτι θέλει νά φύγει μισθοφόρος στήν Ἀσία. Δημέας καί Νικήρατος τοῦ ζητοῦν νά τούς συγχωρέσει καί νά μείνει. Ἐκεῖνος ὑποχωρεῖ. Ὁ Νικήρατος φέρνει τήν κόρη του καί τήν δίνει στόν Μοσχίωνα. Ἡ τελετή τοῦ γάμου Μοσχίωνα καί Πλαγγόνας ἀρχίζει.

«ΣΑΠΙΟ ΜΗΛΟ» τοῦ Γιώργου Πιτσούνη.

«Ἀπό τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς... τό δέ σαπρόν δένδρον καρπούς πονηρούς ποιεῖ» (Ματθ. ζ 16,17). Οἱ λόγοι αὐτοῖ τοῦ Κυρίου εἶναι τό κριτήριο τῆς ἠθικῆς ποιότητος ὄχι μόνον τῶν ἀδελφῶν μας ἀλλά καί τῆς δικῆς μας. Οἱ πονηροί καρποὶ πού παράγουμε δηλητηριάζουν τή ζωή μας τήν ἀτομική καί τήν κοινωνική, γιατί ἡ κοινωνική ἀλληλεξάρτηση καί ἡ ἀλληλεπίδραση εἶναι δεδομένη καί ἀναμφισβήτητη.

Αὐτές τίς ἀλήθειες μᾶς ὑπενθυμίζει καί ὑπογραμμίζει μέ τήν ἐπαγωγική δύναμη τῆς τέχνης τό ἔργο τοῦ Γιώργου Πιτσούνη «Σάπιο Μήλο».

Δέν πρόκειται γιά ἓνα εὐχάριστο καί διασκεδαστικό ἔργο πού μπορεῖ νά ψυχαγωγῆσει μικρούς καί μεγάλους. Εἶναι μιᾶ ἀκτινογραφία τοῦ σώματος τῆς κοινωνίας μας καί τοῦ κάθε μέλους της, μιᾶ τομῆ πού ἀποκαλύπτει τό σάπιο ἐσωτερικό τοῦ ἐξωτερικά ωραίου μήλου. Εἶναι ἓνα σύγχρονο ἔργο πού ἀπηχεῖ τό κοινωνικοπολιτικό σκηνικό τῆς χώρας μας τῆς τελευταίας δεκαπενταετίας καί θίγει θέματα ὅπως ἡ φιλία, ὁ γάμος, ἡ ἀνεργία, ἡ ἀμβλωση, τό διαζύγιο, ἡ λεγόμενη ἐλεύθερη συμβίωση, ὁ κομματικός παραγοντισμός, ἡ θυσία στό βωμό τῆς ἀσφάλτου.

Πλανηθήκαμε κάποτε ἀπό τόν πονηρό ἐχθρό καί γευθήκαμε τόν ἀπαγορευμένο καρπό πού ἔχει δηλητηριάσει τόν νοῦ, τήν καρδιά καί τό σῶμα μας. Ἔχει γίνει ὁ καθένας μας δένδρο σαπρό πού παράγει καρπούς πονηρούς. Γευόμαστε αὐτούς τούς πονηρούς καρπούς καί τοῦ δικοῦ μας σαπροῦ δένδρου καί ἀπό τό σαπρό δένδρο τῆς κοινωνίας μας. Εἶναι φυσικό καί ἐπόμενο ἡ ποιότητα τῆς κοινωνίας νά ἐκφράζει τήν ποιότητα τῆς πλειονότητας τῶν ἀτόμων πού τήν συγκροτοῦν.

Στούς ισάριθμους ἥρωες τοῦ ἔργου, ἐκπροσώπους τῶν δύο φύλων, βλέπουμε ὄχι μόνον τήν ἰσότητα τῶν δύο φύλων ἀλλά καί τόν ἴσο ἐπιμερισμό των εὐθυνῶν γιά τήν σήψη καί τήν κατανίκησή της.

Στό πρόσωπο τοῦ Ἀλέξη καί τῆς Μαρίας ἀναγνωρίζουμε τούς σύγχρονους νέους μας πού χωρίς ὑπευθυνότητα καί κατάλληλη προετοιμασία μπαίνουν στό γάμο καί ναυαγοῦν ἓνα-δύο μίλια ἔξω ἀπό τό λιμάνι τῆς πατρικῆς οἰκογένειας. Θύματα τῆς πνευματικῆς τους ἀνωριμότητας καί οἱ δύο νεαροὶ σύζυγοι, ἀθῶο θῦμα τό παιδί. Ἐνας γάμος δέν σώζεται μόνον ἀπό τό γεγονός ὅτι τελέσθηκε σέ μιᾶ ἐκκλησία. Πρέπει νά γίνεται καί νά ὑπάρχει «ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ», δηλαδή οἱ προσερχόμενοι στό μυστήριο τοῦτο τό μέγα νά εἶναι συνειδητά, ζωντανά μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπηρεασμένη ἀπό τό πνεῦμα τοῦ ἐγκεντρικοῦ φεμινισμοῦ, ἡ Μαρία φαίνεται νά ἐκτιμᾷ λιγώτερο ἀπό τόν ἄνδρα της τήν ἀξία τοῦ γάμου, ἐνῶ μᾶς συγκινεῖ ἡ στάση τοῦ πατέρα ἀπέναντι στό μωρό. Ὁ Ἀλέξης, πού ἐπιθυμεῖ ὁ μικρός γιός του

νά ζήσει σ' έναν κόσμο καλύτερο από τήν νεοελληνική πραγματικότητα, εκφράζει πολλούς. Άλλά ό καλύτερος κόσμος δέν γίνεται μόνος του, δέν θά τόν φέρει ή τσιγγάνα τοῦ ἔργου, δέν θά τόν δημιουργήσουν ὅσοι τόν ὑποσχέθηκαν ἀπατηλά χωρίς καί νά ἔχουν τίς προϋποθέσεις, γιατί εἶναι κι' αὐτοί σάπια μήλα. Θά δημιουργηθεῖ μέ τόν σκληρό ἀγῶνα τοῦ καθενός μας στόν ἑαυτό του. Τήν σήψη στό ἔσωτερικό τοῦ μήλου τήν προκαλεῖ ή μόλυνση τῆς ἀμαρτίας. Ἡ ἐξυγίανση τοῦ σαπροῦ δένδρου μπορεῖ νά γίνει, ἄν ποτίζεται μέ τήν πρόσμιξη τῶν δακρῶν τῆς μετανοίας καί τοῦ ἰδρώτα τῶν πνευματικῶν μας καμάτων μέ τό αἷμα πού ρεεῖ ἀπό τόν Γολγοθά. Τότε τό δένδρο θά φέρει καρπούς καλούς.

«ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ» τοῦ Γιάννη Ἀνδρίτσου.

Τό χαρακτηρίζουμε «σύγχρονο ἑλληνικό» γιατί ὁ συγγραφέας εἶναι Ἑλληνας, σύγχρονός μας, ή υπόθεση διαδραματίζεται στήν Ἀθήνα καί οἱ χαρακτήρες τοῦ ἔργου εἶναι Ἑλληνες. Ἄλλά εἶναι καί παγκόσμια, γιατί τά θέματά του ἀφοροῦν ὅλους τούς ἀνθρώπους. Ἄν τό ἀντιπυρηνικό καί φιλειρηνικό μήνυμά του φαίνεται ξεπερασμένο ἀπό τίς διεθνείς πολιτικοστρατιωτικές ἐξελίξεις, οἱ τοποθετήσεις τῶν ἀνθρώπων ἐπισημαίνουν ὑπερχρονικά καί ὑπερεθνικά προβλήματα πνευματικῆς τάξεως. Καί τό κάνουν ἐπίκαιρο. Ἄν κάποια στοιχεῖα μποροῦν νά χαρακτηριστοῦν ἑλληνικά, ή ἀντίθεση τῶν γενιῶν, πού μπορεῖ νά φθάνει στή σύγκρουση εἶναι θέμα πανανθρώπινο. Τό ἔργο θέτει καί τό αἰώνιο ἠθικό πρόβλημα σκοπός - μέσα.

Ὁ Παλαιολόγος ζεῖ μέ τή γυναῖκα του Μαρίκα καί τήν κόρη του Θεοδώρα σέ λαϊκή συνοικία τῆς Ἀθήνας. Παρά τήν ἐναντίωση τοῦ πατέρα της, ή Θεοδώρα, φοιτήτρια, θά πάρει μέρος μέ τό φίλο της Μάκη σέ ἀντιπυρηνική - εἰρηνιστική διαδήλωση. Κρατώντας τήν κιθάρα του ὁ Μάκης ἔρχεται στό σπίτι νά τήν πάρει. Εἶναι μουσικός σέ γκρουπ καί θέλει νά γίνει μηχανικός. Ἡ ὀξεῖα ἀντιπαράθεση τοῦ Παλαιολόγου μέ τήν κόρη του γιά τό θέμα τῆς πορείας ἐπεκτείνεται καί στόν Μάκη. Καί ἐπειδή ὑπάρχει συναισθηματικός δεσμός μεταξύ τῶν δύο νέων, ὁ Παλαιολόγος ἐκφράζει ἔντονη ἀντίθεση καί γιά τόν γάμο τους. Κατά τήν ἀπουσία τῆς Θεοδώρας, πού ἔχει πάει νά βρεῖ γνωστό γιά νά πᾶνε ὅλοι μαζί στή διαδήλωση, ὁ Παλαιολόγος κτυπᾷ τόν Μάκη στό κεφάλι, τόν μεταφέρει ἀναίσθητο στήν ἀποθήκη ὅπου τόν κρατᾷ φιμωμένο καί δεμένο ὥστε νά ματαιώσει τήν συμμετοχή του στή διαδήλωση. Ἐπιστρέφει ή Θεοδώρα, ἀναζητᾷ τόν Μάκη, ὁ πατέρας της τῆς λέει ψέματα, ἐκείνη ἀνησυχεῖ, ἀγωνιᾷ, δέν πηγαίνει στή διαδήλωση. Μετά ἀπό τήν ἀποκάλυψη τοῦ Πετεινάρη, στόν ὁποῖο ὁ Παλαιολόγος ἐμπιστευτικά καί μέ ἀπειλές εἶχε πει τήν πράξη του, ὁ Μάκης μεταφέρεται, φαινομενικά νεκρός, στή σαλοτραπεζαρία. Ὁδύνη ζεῖ ή Θεοδώρα καί κλαίει μέ λυγμούς πάνω στό στήθος τοῦ καλοῦ της, ξεσπᾷ καί ή μητέρα, ἀπειλεῖ μέ τήν ἀστυνομία. Ὁ Πετεινάρης ἔχει καλέσει ἀσθενοφόρο.

«ΣΤΑΧΤΗ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ» κωμωδία του Ευγένιου Λαμπίς.

Τό ζευγος Μαλενζάρ υποψιάζεται ότι ο νεαρός Φρεντερικ πού συχνάζει στο σπίτι τους και παίζει πιάνο με την κόρη τους Έμελιν έχει έρωτευθει την νέα. Τά σχόλια του κόσμου τους αναγκάζουν να θέσουν τό θέμα στον νέο. Ο Φρεντερικ όμολογεί ότι αγαπά την κόρη τους και επιθυμεί να την παντρευτεί. Είναι δικηγόρος στο ξεκίνημα της σταδιοδρομίας του, μοναχοπαίδι, οικονομικά ανεξάρτητος. Του ζητούν να σταματήσει τις επισκέψεις του μέχρι να έλθουν οι γονείς του για να ζητήσουν την Έμελιν επισήμως. Η Έμελιν τους πληροφορεί ότι ή μητέρα του Φρεντερικ θά έλθει να γνωρίσει την οικογένεια προσποιούμενη ότι ενδιαφέρεται για τό ένοικιαζόμενο διαμέρισμα. Θά έλθει και ο πατέρας του, ο κύριος Ρατινούά, δῆθεν για να τον εξετάσει ο κύριος Μαλενζάρ, πού είναι γιατρός.

Τό ζευγος Μαλενζάρ και τό ζευγος Ρατινούά επιθυμούν τον γάμο της Έμελιν και του Φρεντερικ και προσπαθούν να παρουσιάζονται κοινωνικά και οικονομικά ανώτεροι απ' ό,τι πράγματι είναι. Ο γιατρός Μαλενζάρ έχει ελάχιστη πελατεία, αλλά οι υποψήφιοι συμπέθεροι σχηματίζουν την πεποίθηση ότι είναι σπουδαίος και θά μπει στην Ακαδημία, ότι ή οικογένεια έχει σχέσεις με την αριστοκρατία. Ο Ρατινούά ήταν ζαχαροπλάστης, αλλά ή γυναίκα του τον παρουσιάζει για βιομήχανο. Ο κωμικός αυτός ανταγωνισμός φθάνει μέχρι την διαπραγμάτευση της προίκας. Τό συνοικέσιο κινδυνεύει. Σώζεται από τον θείο Ρομπέρ πού αποκαλύπτει την αλήθεια πάνω στην οποία θά θεμελιωθεί ο γάμος των νέων.

«ΤΑ ΣΤΗΡΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ» του Έρρίκου Ίψεν.

Η εξέλιξη του μύθου του έργου αποτελεί ξετύλιγμα του κουβαριού και αποκαλύπτει την σαθρή θεμελίωση της ζωής των προσώπων. Συνέπεια: σαθρά τά θεμέλια των σχέσεών τους, σαθρά τά θεμέλια της κοινωνίας πού συγκροτούν. Απατηλή ή λαμπερή επιφάνεια. Έρχεται ώρα να αποκαλυφθεί ή ασχήμια της πού οφείλεται στην πνευματική ένδεια των προσώπων πού πρωτοστατούν.

Ο Κάρστεν Μπέρνικ εγκατέλειψε την Λόνα πού αγαπούσε για να παντρευτεί την αδελφή της Μπέττυ πού ήταν κληρονόμος μεγάλης περιουσίας. Η σχέση τους δεν ήταν σωστή. Δεν ῆσαν συνοδοιπόροι προς την πνευματική τελειότητα. Γι' αυτόν ῆταν μέσον κοινωνικής και οικονομικής ανόδου. Για να σώσει την πατρική επιχείρηση κατέφυγε σε ανέντιμη ενέργεια πού απέδωσε στον φίλο του Γιόχαν. Εκείνος έφυγε στην Αμερική και ο υπεύθυνος επέπλευσε με ακηλίδωτο όνομα επί δεκαπέντε χρόνια. Ανῆλθε κοινωνικά και οικονομικά. Έγινε πρόξενος στην πόλη-λιμάνι και ιδιοκτήτης ναυπηγείου. Έλισσόμενος ισχυροποιήθηκε οικονομικά. Σκληρός εργοδότης, ανάλγητος επιχειρηματίας. Αλλά ή Λόνα και ο Γιόχαν έπιστρέφουν από την Αμερική και ή ανασφάλεια τον απειλεί. Τά πρόσωπα αυτά

καί ἡ γυναῖκα του ἐνεργοποιοῦν τήν συνείδησή του πού ἀνακτᾶ τήν ἐλεγκτική λειτουργία της.

Ὁ ἐφημέριος Ραίρλουντ εἶναι ἕνα ἄλλο πρόσωπο πού ἔχει συντελέσει στήν δημιουργία τῆς λαμπερῆς βιτρίνας τῆς κοινωνίας, κάποιες ἐσφαλμένες ἀντιλήψεις, ἀλλά κυρίως λόγω ἐλλείψεως ἐσωτερικῆς ἀνακαινίσεως δέν ἔχει δράσει ἐξυγιαντικά σέ ἄτομα καί κοινωνία. Βλέπει εὐτυχία καί ἐπιτυχία ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχουν ἐκτιθέμενος σ' ὅσους γνωρίζουν τήν θλιβερή πραγματικότητα - πρόσωπα τοῦ ἔργου καί θεατές τῆς παραστάσεως - δημιουργῶντας κωμικό στοιχεῖο.

Ἀναγνωρίζουμε θετικά στοιχεῖα στήν Μάρθα, ἀδελφή τοῦ Κάρστεν, πού ἐργάζεται ὡς δασκάλα, ἀλλά χωρίς ἰδιαίτερο ἐνθουσιασμό. Ἡ Λόνα καί ὁ Γιόχαν ἔχουν ἐπιστρέψει πνευματικά ἀναβαθμισμένοι ἀπό τήν Ἀμερική. Ἡ ἀλλαγὴ περιβάλλοντος μπορεῖ νά συντελεῖ σέ πνευματική ἐξυγιάνση γιά ὅποιους θέλουν. Ὁ Γιόχαν ἔχει κάποια διάθεση ἐκδικήσεως, ἐνῶ ἡ Λόνα χαρακτηρίζεται ἀπό ἀνωτερότητα σχετικά. Ἡ νεαρή Ντίνα πού θά παντρευτεῖ τόν Γιόχαν δέν ἐπαναπαύεται στήν ἐξασφάλιση τοῦ γάμου. «Θέλω ὅμως νά δουλέψω πρῶτα, νά γίνω μονάχη μου κάτι...», λέει.

Ἐπηρεασμένοι ἀπό τήν συντηρητική καί κάπως καθυστερημένη κατάσταση τῆς ἐπαρχιακῆς πόλεως τους βλέπουν τήν Ἀμερική ὡς ἐλκυστικό, ἐλεύθερο, προοδευτικό χῶρο. Δέν ὑποπτεύονται ὅτι δέν εἶναι «ὁμορφος κόσμος ἠθικός ἀγγελικά πλασμένος». Δέν ὑποπτεύονται ἢ παραβλέπουν ὅτι εἶναι διαβρωμένος ἀπό ὑλοφροσύνη.

Ὁ Μπέρνικ καί ὁ Ραίρλουντ πιστεύουν ὅτι ἀποτελοῦν τά στηρίγματα τῆς κοινωνίας τους. Ὁ συγγραφέας, μέ τό στόμα τῆς Λόνας, θά τοῦς πεῖ: «Τό πνεῦμα τῆς ἀλήθειας καί τῆς ἐλευθερίας εἶναι τά στηρίγματα τῆς κοινωνίας».

«ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΠΑΛΙΡΡΟΙΑ» τῆς Ἀγγλίδας συγγραφέως Δάφνη Ντύ Μωριέ.

Τά ἕξι πρόσωπα τοῦ ἔργου κατανέμονται ἰσάριθμα σέ δύο γενεές. Ἡ γενεά τῶν ὄριμων ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τόν σοβαρό, εὐπρεπῆ καί λογικό Ρόμπερτ Χάνσον, τήν κυρία Τάκετ πού μέ τόν λόγο, τίς κινήσεις καί τοῦς μορφασμούς της ὑπηρετεῖ τήν κωμική στόφα τοῦ ἔργου καί τή σοβαρή χήρα Στέλλα. Τῆ νέα γενεά ἐκπροσωποῦν ἡ Τσέρυ, ὁ Τζίμυ, παιδιά τῆς Στέλλας, καί ὁ Ἡβαν Ντέιβις, νεαρός ζωγράφος, ἄντρας τῆς Τσέρυ.

Ἡ ἀντίθεση μεταξύ τῶν δύο γενεῶν ἰχνογραφεῖται τόσο μέ τίς ἐνέργειες καί τόν λόγο ὅσο καί μέ τό ἦθος καί ὕφος, ἀλλά δέν φθάνει σέ ἀνοιχτή σύγκρουση. Καί ἀφοῦ ζοῦν διαφορετικά καί ἔχουν διαφορετικῆς ἀντιλήψεις γιά τά μεγάλα

θέματα τῆς ζωῆς (ἠθική, γάμος, σχέσεις μέ τούς συνανθρώπους καί ἄλλα), μιλοῦν καί διαφορετική γλῶσσα.

Ἡ Στέλλα πού ζεῖ σ' ἓνα παραθαλάσσιο χωριό τῆς Κορνοῦάλλης, στή νοτιοδυτική Ἀγγλία - ὁ ἄντρας τῆς ἀξιωματικός τοῦ ναυτικοῦ ἔχει πεθάνει - ἀγαπᾷ πολύ τά παιδιά τῆς, ἀλλά δέν εἶναι ἡ μητέρα πού θέλει νά ἐπιβάλλει τήν δική τῆς νοοτροπία, ἀρχές, τρόπο ζωῆς. Ἐκφράζει τήν ἀγάπη τῆς μέ τό ἐνδιαφέρον τῆς καί τήν διακονία. Ἡ κόρη τῆς Τσέρου εἶναι μιά μοντέρνα νέα, ἀλλά ὄχι ἔξαλλη ἢ ἐπαναστατική, δέν πολυασχολεῖται μέ τίς οἰκιακές ἐργασίες καί ὁ γιός τῆς Τζίμυ ἔρχεται ἀπό σχολή ναυτικῶν δοκίμων μέ ἀναρρωτική ἄδεια ἐπειδή ἔχει κτυπήσει τό πόδι του.

Ἀποφασίζει ἀκόμη καί νά φύγει ἀπό τό σπίτι τῆς γιά ν' ἀφήσει τό νεαρό ζευγάρι νά στρώσει ἐκεῖ τή νέα ζωή του καί λόγω τοῦ προβλήματος πού δημιουργήθηκε μέ τόν γαμπρό τῆς. Ὁ Ἦβαν ἦλθε μέ τήν Τσέρου λίγες ἡμέρες μετά τόν γάμο τους κουβαλῶντας τά καλλιτεχνικά του σύνεργα, τήν συνήθεια νά πίνει οὔισκι ἀκόμη καί γιά πρωινό καί μιά προκατάληψη γιά τήν πεθερά του. Ἐνα βράδυ ὅμως πού βρίσκεται στό σπίτι μόνος μέ τήν πεθερά του τῆς ἀποκαλύπτει ὅτι τήν ἀγάπησε ἀπό τήν πρώτη ἡμέρα. Ἡ καταγίδα πού ἔχει ξεσπάσει ἔξω συμβολίζει τό μπουρίνι πού πλήττει, μέ διαφορετικά ἀποτελέσματα στόν καθένα, τόν ἐσωτερικό κόσμο τῶν δύο πρωταγωνιστῶν. Ἡ Στέλλα ἔχει θεμελιώσει τή ζωή τῆς σέ βράχο μέ τήν τήρηση τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν. Μέ τήν τήρηση τοῦ ἠθικοῦ κανόνα ἔχει ζήσει μέχρι τώρα, ἔχει ἀγωνισθεῖ καί ἔχει ὄχι μόνο στόν δελεαστικό πειρασμό, ἀλλά καί στίς εἰρωνεῖες καί στόν κυνισμό τοῦ γαμπροῦ τῆς πού δέν εἶναι μόνο «οἶνοπνευματώδης» ἀλλά καί πνευματώδης καί ὁμολογεῖ ὅτι «δέν εἶναι ἀπό τούς ἀνθρώπους πού ζοῦν γιά νά εὐχαριστοῦν τούς ἄλλους». Ἡ φθινοπωρινή παλίρροια δέν παρέσυρε τήν Στέλλα.

Ὅταν ξεσποῦν οἱ μπόρες, ὅταν πνέουν θυελλώδεις ἄνεμοι καί ξεχειλίζουν τά ποτάμια, τότε φανερόνεται πού ἔχει θεμελιώσει κανείς τή ζωή του, στήν ἄμμο ἢ πάνω στήν πέτρα τῆς Πίστεως. Καί τά δεινά αὐτά δέν συμβολίζουν μόνο τίς ἀντιξοότητες, τίς δοκιμασίες καί τίς συμφορές τῆς ζωῆς, ἀλλά καί τούς ἠθικούς πειρασμούς, παγίδες καί ἐπιθέσεις.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

6 Μαΐου 2023